

Äganderätt

– vad är det och vad betyder den för företagandet i de gröna näringarna?

2018-05-31

Nils Karlson, vd, professor

Ratio – Näringslivets forskningsinstitut

www.ratio.se

RATIO

Gröna näringarna

- Speciella, mycket långsiktig verksamhet, särskilt skogen
- Sverige störst skogsareal i Europa, ägs till cirka 50 procent av enskilda skogsägare, 25 procent av privata aktiebolag
- Ingen slump att så är fallet
- Privat äganderätt avgörande för långsiktighet

Äganderätt – ett knippe rättigheter

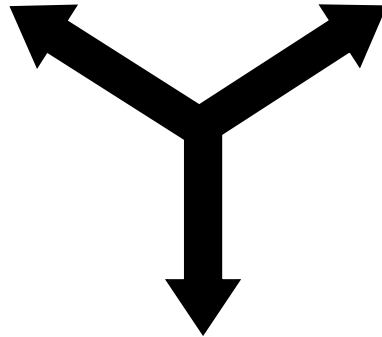
- *Användarfrihet* – rätt att fritt nyttja och besluta över egendomen efter eget gottfinnande, inklusive rätt till den avkastning som egendomen genererar.
- *Avtalsfrihet* – rätt att fritt överföra ”användarrättigheter”, helt eller delvis, exempelvis genom köp eller hyra.
- *Rätt till säkerhet* – rätt till skydd mot stöld, intrång, skadegörelse, konfiskation, etc.

Äganderättens tre dimensioner

Användarfrihet

Avtalsfrihet

Rätt till säkerhet

Varför viktigt?

- 1. Det man äger vårdar man:** Kostnader och fördelar av alternativa användningssätt "internaliseras". Ägaren får intresse av att tillse att egendomen används på ett effektivt sätt
- 2. Frivilliga byten gör det bättre för alla:** Kan inte komma stånd om inte bägge parter tjänar på transaktionen – leder mer effektiv resursfördelning, där de ger störst förväntad nytta

Privat äganderätt

→ trovärdighet i att avkastningen av produktiva satsningar tillfaller den som satsar resurserna

→ fler och mer omfattande produktiva satsningar (t.ex. högre investeringar i kompetensutveckling och kapital, fler innovationer)

→ mer konkurrens och effektivare resursallokering

→ högre tillväxt och sysselsättning

Marknadsekonomi = *Frivilliga avtal inom ramen för ett system av privat äganderätt*
– avtalsfrihet, näringsfrihet, etableringsfrihet

Företagandets villkor, direkt funktion av hur äganderätten definieras och skyddas i ett samhälle

Starkt empiriskt stöd

- Robust positivt samband mellan privat äganderätt och långsiktig ekonomisk utveckling
- Ekonomihistoriska fallstudier och nationalekonomisk ekonometri
- Ju starkare äganderättsskydd, desto högre tillväxt

Inskränkningar – exempel

1.

Användarfrihet

Avtalsfrihet

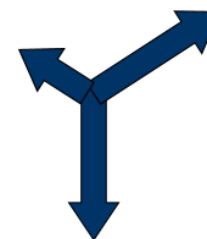

Rätt till säkerhet

2.

Användarfrihet

Avtalsfrihet

Rätt till säkerhet

3.

Användarfrihet

Avtalsfrihet

Rätt till säkerhet

RATIO

Konsekvenser

- Ofta oavsiktliga och oönskade
- Incitamenten att värna skogen och jorden minskar och kortsiktigheten ökar, samtidigt som ett effektivt resursutnyttjande förhindras.
- Tillväxten och välståndet i landsbygden blir lägre än vad som annars skulle vara fallet.

